Delo, Kultura 7. oktober 2007
Valentina Plahuta

Nekateri pesniki, pisatelji, filozofi lahko ustvarijo pomembna dela, pa se vse življenje ne premaknejo iz svojega rodnega mesta, drugi, med katere spadaš tudi ti, pa potrebujejo veliko premikanja. Kakšne premike zbudi v tebi potovanje ali bivanje v drugem kraju?

Vzporejanje ekstremov, na eni strani Strniša ali Kant, ki sta bila scela statična duhova, in na drugi, recimo, Bruce Chatwin ali Slavoj Žižek, se zdi preveč enostavno. Dejansko nas je velika večina bolj ali manj sodobnih nomadov in vprašanje ni več, ali nekdo je ali ni uspešen zbiratelj točk v programih letalskih družb, marveč, na kak način je sposoben akumulirati okolje in to izkušnjo pretvoriti. In tu ni občih pravil. Samodejno težimo s premikanji k ponovitvi, k varnim, preverjenim potem, verigam restavracij in hotelov, k ugodju rahlo variiranega preverjenega recepta. Se temu zoperstaviti, zavestno ubrati neko robno, stransko pot, slediti instinktu, naj bo ta še tako zelo kotradiktoren - to je dejanje, ki, če ima človek kanček sreče in potrpežljivosti, konča tudi v nekem sorodnem jeziku.

Se ti zdi, da je nomadstvo med sodobnimi literati bolj izjema ali pravilo?

Pravila igre znotraj literanih institucij so se radikalno spremenila. Razviti trgi so naklonjeni najbolj mazohističnim avtorjem. Znak uspeha predstavlja bralna turneja, na kateri avtor obrede dvajset mest v petnajstih dneh, ponavlja do obisti na branjih svoj naučen evangelij. In znak profesionalnosti, če avtor lahko to ponovi v dvajsetih državah, ne da bi se pritoževal bolj, kot se od njega pričakuje. Knjiga zavzema vse bolj mesto povoda za bralno turnejo in prav branja so, ki – razen v redkih primerih – prinesejo avtorju večji del zaslužka. S tem se pozornost seli s črke na avtorjev nastop, trend, ki mi osebno nikakor ni povšeči.

Rekel si, da nisi šel v Berlin zato da bi pisal, temveč te je mesto samo sprovociralo k pisanju. S čim te je sporovociralo?

Knjige nisem pisal z namenom prispevati k mitu Berlina kot nove evropske prestolnice, teh knjig, dobrih in slabih, je več kot dovolj. V knjigi je šlo prej za izpisovanje določenega meandriranja jezika, ki med raztekanjem po matrici tega mesta dobi prav posebne oblike. Berlin ni le epicenter občutij zgodovinske krivde, krasta na rani med počasi zaraščajočim se evropskim vzhodom in zahodom, mesto z izjemnim socialnim čutom in radodarnostjo življenjskega prostora. Je prostor-tekst in hoditi po ulicah Berlina je zame pogosto bilo, kot bi se še enkrat učil brati.

Je mesto narekovalo tudi žanr, ki ga označujejo kot hibridno esejistično-prozno-potopisni?

Vesel sem vseh polemik, ki so se se sprožile ob težavi žanrsko opredeliti to knjigo. Je potopis, knjiga pesmi v prozi, kniga kratke proze, esejev ali pa kaj tretjega? Vse te klasifikacije so zagotovo akademsko utemeljene in govorijo veliko o shemah in hierarhijah, katere mislimo in živimo. Ne povejo pa ničesar

o sami knjigi. Meni pa je, kot si sama že nakazala, pri pisanju šlo za doslednost pisave, ki črpa iz impulzov mesta in jih, predrugačene, v svojem mediju, pošilja znova bralcem kot impulze teksta, ki, če je uspešna, za bralca postane mesto samo.

Ta knjiga zelo močno korespondira z berlinsko in nemško literarno tradicijo. Lahko pojasniš, kako je prišlo do tega prepletanja?

Berlin je zavoljo relativno nizke cene življenskih stroškov in selitve številnih založb iz drugih mest v prestolnico postal center nemškega literarnega življenja. Ogromno mlajših avtorjev se slej ko prej preseli v Berlin in literarno življenje je zelo intenzivno in nikakor nacionalno ali jezikovno zaprto. Posebnost Nemčije je njena kulturna usmerjenost navzven, likovni umetniki, glasbeniki, plesalci iz vseh koncev in krajev so poselili Prenzlauer Berg in druge četrti in če človek zaide tja na nedeljski brunch, se znajde v babilonskem prepletu jezikov. To seveda pušča sledi ne le v literaturi nemških avtorjev, marveč tudi vseh, ki živijo v Berlinu in pišejo v angleščini, poljščini ali, recimo, islandščini.

Slutiš, da so še taka mesta, kot je Berlin, da bi te lahko literarno navdahnila?

Problem ni navdih, problem je akumulacija navdiha. Pot od zamisli za tekst do knjige je dolga, zavratna in polna presenečenj. Teh se veselim, a vseeno je treba biti pri sebi skrajno selektiven. Sam zelo rad prebiram tekste, ki osmišljajo prostore, izpisujejo avtorske geopoetike. Teh je pri nas relativno malo, še posebej takih, ki bi govorili o krjih, kjer živimo. Z Mitjo Čandrom sva pred časom naslovila poziv precejšnjemu številu slovenskih avtorjev srednje im mlajše generacije, da napišejo esejistični ali prozni tekst o kraju v Sloveniji ali slovenskem zamejstvu, ki je bistven za njihovo avtorsko formacijo in odzivi so zelo raznovrstni. Taki teksti so po mojem nujno potrebni. So zrcala, iz katerega lahko skoči Alica ali pa se v njem ugleda postaran Dorian Gray.

Poleti si obhodil Slovenijo po njenih zunanjih mejah. Se bo iz tegapopotovanja tudi rodila knjiga?

K sreči obstaja vraževerje. Ne zato, da bi verjel v vraže, marveč da bi jih lahko zmeraj navedel kot razlog, zakaj kot avtor ne smem govoriti o knjigah, ki mi jih še ni uspelo pretipkati iz sanjarij na papir.